

بررسی خصوصیات فلوریستیکی و فیزیونومیکی چمنزارهای کوهستانی جنوب البرز (مطالعه موردی: منطقه پرور)

لادن اصغرنژاد* و موسی اکبرلو

گروه مرتعداری، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان، ایران. *رايانame نويسنده مسئول: asgharnejad.ladan@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۹۱/۰۷/۲۴ تاریخ پذیرش: ۹۲/۰۱/۲۰

چکیده

بررسی سیمای رستنی‌های گیاهی مانند شناسنامه‌ای برای هر منطقه است که وجود گیاهان و وضعیت آنها را نشان می‌دهد. با توجه به نقش گیاهان در علوم زیستی، شناخت توان طبیعی محیط و بهره‌گیری و بهسازی آن، شناسایی علمی گیاهان در هر یک از این زمینه‌ها چه از نظر پژوهشی و چه از نظر کاربردی اهمیت کلیدی پیدا کرده است. با توجه به پراکنش و تنوع چمنزارها در ایران و اهمیت آنها در تأمین علوفه نگاهی دقیق‌تر به این مسئله ابعاد و نقش آنها را بازتر می‌نماید. تحقیق حاضر بر این اساس به بررسی خصوصیات فلوریستیکی و فیزیونومیکی چمنزارهای کوهستانی جنوب البرز در منطقه پرور پرداخت. برای مطالعه فلور چمنزارها کلیه گیاهان موجود در داخل چمنزارها بر اساس فرم رویشی، شکل زیستی (روش رانکایر) و طول عمر آنها طبقه‌بندی شدند. بررسی‌های انجام شده در منطقه پرور نشان داد که منطقه مورد مطالعه دارای ۵۶ گونه، ۴۷ جنس، ۲۲ تیره گرامینه با ۱۸ گونه و تیره کاسنی با ۶ گونه بیشترین فراوانی را در منطقه دارند. ترکیب عمده پوشش گیاهی چمنزارهای منطقه را گونه‌های علفی چند ساله شامل انواع گراس‌ها و شبیه گراس‌ها تشکیل میدهند. غالب گیاهان منطقه از نظر شکل زیستی همی کریپتوفیت بوده که نشان از اقلیم سرد و معتدل منطقه دارد.

واژه‌های کلیدی: سیمای گیاهی، شکل زیستی، رانکایر، چمنزارهای کوهستانی، همی کریپتوفیت.

مقدمه

عمق، رطوبت خاک، سرعت باد و فشار ناشی از چریده شدن اشاره کرد (شریفی نیارق، ۱۳۷۸). روش‌هایی در رده‌بندی زیستی گیاهان به کار رفته که سیستم رانکیه یکی از رایج‌ترین و کامل‌ترین آنها برای تحلیل شکل‌های زیستی بوده و بر مبنای موقعیت جوانه‌ها یا اندام‌هایی بنا شده که ساقه‌ها یا شاخه‌ها و برگ‌های جدید بعد از فصل نامساعد از آنها منشا می‌گیرند (asherfi و همکاران، ۱۳۸۳).

بررسی فلوریستیک هر منطقه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است زیرا مانند شناسنامه‌ای برای هر منطقه است که وجود گیاهان و وضعیت آنها را نشان می‌دهد. شکل زیستی هر گونه گیاهی ویژگی ثابتی است که بر اساس سازش‌های مورفولوژیک گیاه با شرایط محیطی به وجود آمده است این عوامل مختلف محیطی در تعیین شکل زیستی گیاهان هر منطقه دخالت دارند که از آن جمله می‌توان به ارتفاع محل،

منطقه برابر ۶۲۵۰۰ هکتار بوده و منطقه‌ای کوهستانی با دامنه ارتفاعی ۱۱۹۰ تا ۳۳۰۰ متر و اقلیم نیمه خشک سرد تا مرطوب معتدل می‌باشد. میزان بارندگی سالیانه منطقه $305/5$ میلی‌متر و متوسط درجه حرارت آن $11/65$ درجه سانتی‌گراد است. پوشش گیاهی منطقه شامل مراتع وسیع بیلاقی با علفزارهای انبوه و چمنزارهای متراکم در کف دره‌ها است. خاک‌های منطقه از نوع خاک‌های قهقهه‌ای و چست نات و دارای بافت سنگین تا خیلی سنگین می‌باشند که سنگ‌های دوران پالئوزوئیک نیز در آن به چشم می‌خورد. مواد اولیه تشکیل‌دهنده خاک غالباً از سنگ آهک و یا سایر سنگ‌های آهک‌دار از قبیل کنگلومراهای آهکی تشکیل شده است (جمشیدی لاریجانی و همکاران، ۱۳۸۴).

نقشه‌های جغرافیایی در این پژوهش ابتدا به منظور آشنایی با منطقه مورد بررسی و مطالعه قرار گرفت. سپس راههای دستیابی به نقاط مختلف منطقه، عوارض طبیعی و وضعیت پوشش گیاهی بررسی شد. عملیات صحراوی با هدف آشنایی به منطقه، جمع‌آوری و شناسایی گیاهان انجام شد. میزان نمونه‌برداری و استراتژی‌های نمونه‌برداری به گونه‌ای بود که اطمینان کامل از برداشت کل نمونه‌های گیاهی را می‌رساند. گیاهان موجود با پیمایش عرصه چمنزارها شناسایی و لیست فلور ایرونیوم گونه‌های غیرقابل شناسایی پس از انتقال به هر برآمده از دانشکده مرتع و آبخیزداری گرگان با استفاده از فلورهای موجود نظری فلور رنگی ایران (قهرمان، ۱۳۸۴) و تاکسونومی گیاهی (راشد، ۱۳۸۳) به کمک کارشناسان گیاه‌شناس مورد شناسایی و نامگذاری قرار گرفتند. برای دستیابی به ترکیب فلوریستیکی چمنزارهای منطقه از لیست فلوریستیکی صحراوی استفاده گردید بدین طریق گیاهان موجود لیست‌برداری و بر اساس جنس و گونه طبقه‌بندی شدند. برای طبقه‌بندی شکل زیستی گیاهان از سیستم

چمنزارها به لحاظ برخورداری از شرایط خاص بوم‌شناختی به گیاهان امکان می‌دهند که در فصل نامساعد به زندگی خود ادامه داده و نقش اساسی در تولید علوفه، حفاظت خاک و محیط زیست ایفا نمایند. کاظمیان و همکاران (۱۳۸۳) در مطالعه فلورستیک بند گلستان و تعیین شکل‌های زیستی منطقه نشان دادند که عمدۀ گیاهان این منطقه کریپتوفت‌ها بودند که وجودشان نشان از شرایط آب و هوایی سرد و کوهستانی حاکم بر منطقه دارد. امیری و همکاران (۱۳۸۷) در معرفی فلور و شکل زیستی گیاهان حوزه آبخیز تیرگان به این نتیجه دست یافته‌ند که 65 تیره، 282 جنس و 404 گونه در آن منطقه وجود دارد. تیره کاسنی با 52 جنس و 82 گونه و گونه‌ها از تیره پروانه‌آساهای با 19 گونه بیشترین تنوع را در منطقه داشتند.

استفاده‌های بی‌رویه و خارج از فصل چمنزارهای کوهستانی جنوب البرز سبب نابودی پوشش گیاهی طبیعی مراتع به عنوان بخش عمدۀ منبع تامین علوفه دام‌ها برای دامداران گردیده است. به همین دلیل مطالعه ترکیب فلوریستیکی گیاهان علوفه‌ای با ارزش و با تولید انبوه این مناطق از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. شناسایی و معرفی گیاهان منطقه‌ای فواید متعددی مانند معرفی گونه‌های جدید، مقاوم، در حال انقراض و دارویی را فراهم نموده و زمینه مناسب برای بهره‌برداری از آنها را ایجاد می‌کند. هدف از این تحقیق معرفی گیاهان منطقه پرور واقع در چمنزارهای کوهستانی جنوب البرز بود.

مواد و روش‌ها

منطقه مورد مطالعه در محدوده منطقه حفاظت شده پرور استان سمنان در 30° کیلومتری شهر میرزاد بین $35^{\circ}06'$ تا $35^{\circ}53'$ عرض شمالی و $52^{\circ}19'$ تا $52^{\circ}47'$ طول شرقی واقع شده است. مساحت این

نتایج حاصل از طبقه‌بندی شکل‌های زیستی به روش رانکایر در منطقه مورد مطالعه نشان داد که گیاهان همی‌کریپتوفیت با ۳۳ گونه (۶۰ درصد) و گیاهان تروفیت با ۱۳ گونه (۲۵ درصد) فراوان‌ترین اشکال زیستی منطقه را تشکیل می‌دهند. سایر شکل‌های زیستی منطقه شامل ژئوفیت‌ها با ۵ گونه (۹ درصد)، کامفیت‌ها با ۲ گونه (۴ درصد) و کریپتوفیت‌ها با ۱ گونه (۲ درصد) بودند (شکل ۲). نتایج حاصل از بررسی فرم رویشی نشان داد که فورب‌ها با ۳۳ گونه (۵۹/۲۵ درصد) و گراس‌ها با ۱۵ گونه (۲۷ درصد) مهمترین فرم‌های رویشی منطقه مورد مطالعه هستند. سایر فرم‌های رویشی عبارت از شبه گراس‌ها با ۵ گونه (۹/۲ درصد) و بوته‌ها با ۱ گونه (۱/۸ درصد) بودند (شکل ۳).

رانکایر استفاده شد. برای تعیین و تشخیص طول عمر گیاهان از سیستم ریشه‌ای و اندام‌های زیرزمینی گیاهان استفاده شد. فرم رویشی گیاهان با استفاده از طبقه‌بندی پابو (مقدم، ۱۳۸۹) مشخص و در نهایت داده‌های به دست آمده به کمک نرم افزار Excel مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفتند.

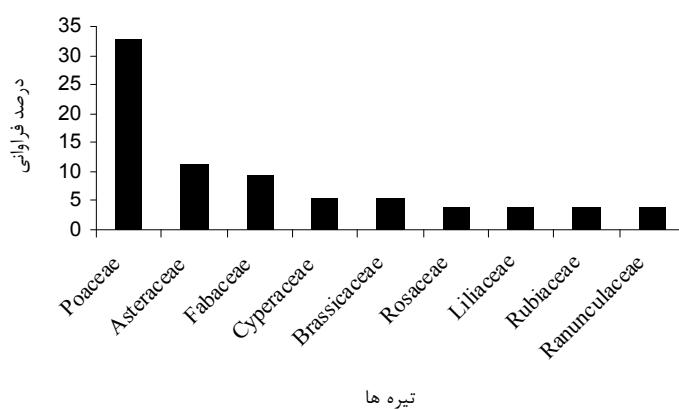
نتایج

بررسی‌های انجام شده نشان داد که چمنزارهای مورد مطالعه از نظر رده‌بندی دارای ۵۶ گونه، ۴۷ جنس، ۲۲ خانواده می‌باشد (جدول ۱) که تیره گرامینه با ۱۸ گونه و تیره کاسنی با ۶ گونه بیشترین فراوانی را در بین آنها داشت (شکل ۱).

جدول ۱. لیست فلوریستیکی گیاهان منطقه پرور واقع در چمنزارهای کوهستانی جنوب البرز استان سمنان

نام گونه	کد	نام تیره	نام تیره	طول عمر	فرم رویشی	خواص خوراکی	نوع استفاده	فرم زیستی	فرم خروس	نام محلی
<i>Adonis aestivalis</i>	<i>Ad ae</i>	<i>Ranunculaceae</i>	A	F	III	علوفه	سمی	He	چشم خروس	
<i>Agropyron trichophorum</i>	<i>Ag tr</i>	<i>Poaceae</i>	P	Gr	I	علوفه	Th	علف گندمی کرکدار		
<i>Agropyrum intermedium</i>	<i>Ag in</i>	<i>Poaceae</i>	P	Gr	I	علوفه	He	علف گندمی میانی		
<i>Agrostis palustris</i>	<i>Ag pa</i>	<i>Poaceae</i>	P	Gr	I	علوفه	He	علف بوربا		
<i>Allium rubellum</i>	<i>Al ru</i>	<i>Liliaceae</i>	P	F	II	دارویی	Ge	پیاز		
<i>Alopecurus textilis</i>	<i>Al te</i>	<i>Poaceae</i>	P	Gr	I	علوفه	He	دم رویاهی دماوندی		
<i>Anthemis nobis</i>	<i>An no</i>	<i>Asteraceae</i>	P	F	II	دارویی	He	پابونه		
<i>Artemisia aucheri</i>	<i>Ar au</i>	<i>Asteraceae</i>	P	Sh	II	علوفه	Cha	درمنه کوهی		
<i>Asparagus officinalis</i>	<i>As of</i>	<i>Asparagaceae</i>	P	F	II	دارویی	He	مارچوبه		
<i>Bromus tectorum</i>	<i>Br te</i>	<i>Poaceae</i>	A	Gr	I	علوفه	Th	جارو علفی یامی		
<i>Bromus tomentellus</i>	to Br	<i>Poaceae</i>	P	Gr	I	علوفه	He	علف پشمکی		
<i>Carex palustris</i>	pa Ca	<i>Cyperaceae</i>	P	Gr-L	III	علوفه	He	چکن		
<i>Carex stenophylla</i>	Ca st	<i>Cyperaceae</i>	P	Gr-L	III	علوفه	He	چگن		
<i>Cichorium intybus</i>	Ci in	<i>Asteraceae</i>	P	F	II	دارویی	He	کاسنی		
<i>Scirpus lacustris</i>	Sc la	<i>Cyperaceae</i>	A	Gr-L	II	علوفه	He	-		
<i>Cirsium arvense</i>	Ci ar	<i>Asteraceae</i>	P	F	III	مهاجم	Th	کنگر صحراوی		
<i>Colchicum speciosum</i>	Co sp	<i>Liliaceae</i>	P	F	II	دارویی	Ge	گل حسرت		
<i>Cynodon dactylon</i>	Cy da	<i>Poaceae</i>	p	Gr	I	علوفه	He	مرغ		
<i>Eremopyrum bonaerpartis</i>	bo Er	<i>Poaceae</i>	A	Gr	II	علوفه	Th	بیابان گندمی		
<i>Eremopyrum distans</i>	Er di	<i>Poaceae</i>	A	F	II	علوفه	Th	بیابان گندمی		
<i>Erysimum crepidifolium</i>	Er cr	<i>Brassicaceae</i>	A	F	II	علوفه	Th	خاکشیر		
<i>Falcaria vulgaris</i>	Fa vu	<i>Apiaceae</i>	P	F	I	دارویی	He	غازیانگی		
<i>Festuca ovina</i>	Fe ov	<i>Poaceae</i>	P	Gr	I	علوفه	He	علف گوسفنادی		
<i>Pratens festucalis</i>	pr Fe	<i>Poaceae</i>	P	Gr	I	علوفه	He	چمن چراغاه		

<i>Frankenia pulverulenta</i>	<i>Fr pu</i>	<i>Frankeniaceae</i>	P	F	I	علوفه	He	شبینی
<i>Galium verum</i>	<i>Ga ve</i>	<i>Rubiaceae</i>	P	F	II	دارویی	He	شیر پنیر
<i>Galium tricophorum</i>	tr Ga	<i>Rubiaceae</i>	P	F	II	دارویی	He	شیر پنیر
<i>Hordeum violaceum</i>	<i>Ho vi</i>	<i>Poaceae</i>	P	Gr	I	علوفه	He	جو بخش
<i>Hyoscyamus niger L.</i>	<i>Hy ni</i>	<i>Solanaceae</i>	A	F	III	سمی	Th	پذرالبنج
<i>Juncus sp</i>	<i>Ju sp</i>	<i>Juncaceae</i>	P	Gr-L	III	علوفه	He	سازو
<i>Lepidium draba</i>	<i>Le dr</i>	<i>Brassicaceae</i>	A	F	II	دارویی	Th	ترتیزک
<i>Lepidium latifolium</i>	la Le	<i>Brassicaceae</i>	A	F	II	دارویی	Th	ترتیزک
<i>Limonium spp.</i>	<i>Li spp</i>	<i>Plumbaginaceae</i>	p	F	II	علوفه	He	-
Limonium spp.		<i>Plumbaginaceae</i>	p	F	II	علوفه	He	-
<i>Lolium rigidum</i>	<i>Lo ri</i>	<i>Poaceae</i>	A	Gr	I	علوفه	Th	چجم سخت
<i>Lotus corniculatus</i>	<i>Lo co</i>	<i>Fabaceae</i>	P	F	I	علوفه	He	شبدر پنجه کلاغی
<i>Medicago lupolina</i>	<i>Me lo</i>	<i>Fabaceae</i>	P	F	I	علوفه	He	بونجه سیاه
<i>Muscari caucasicum</i>	<i>Mu ca</i>	<i>Liliaceae</i>	P	F	II	دارویی	Ge	کلاغک
<i>Myositis arvensis</i>	<i>My ar</i>	<i>Boraginaceae</i>	A	F	II	دارویی	Th	فراموش نکن
<i>Nepeta grandiflora</i>	<i>Ne gr</i>	<i>Lamiaceae</i>	A	F	III	دارویی	He	پونه سا
<i>Paspalum dilatatum</i>	<i>Pa di</i>	<i>Poaceae</i>	P	Gr	II	سمی	He	چمن پایابی
<i>Peganum harmala</i>	<i>Pe ha</i>	<i>Zygophyllaceae</i>	P	F	III	سمی	Th	اسفند
<i>Petiveria palustris</i>	<i>Pe pa</i>	<i>Scrophulariaceae</i>	P	F	II	علوفه	He	ستبل باتلاقی
<i>Plantago lanceolata</i>	<i>Pl la</i>	<i>Plantaginaceae</i>	P	F	I	علوفه	He	بارهنج کاردی
<i>Poa bulbosa</i>	<i>Po bu</i>	<i>Poaceae</i>	P	Gr	II	علوفه	Ge	چمن پیازدار
<i>Poa pratensis</i>	<i>Po pr</i>	<i>Poaceae</i>	P	Gr	I	علوفه	Th	چمن چراگاه
<i>Potentilla recta</i>	<i>Po re</i>	<i>Rosaceae</i>	P	F	I	علوفه	He	پنچک راست
<i>Potentilla reptans</i>	<i>Po re</i>	<i>Rosaceae</i>	P	F	I	علوفه	Cha	پنچک روشه
<i>Ranunculus arvensis</i>	<i>Ra ar</i>	<i>Ranunculaceae</i>	P	F	III	سمی	Ge	آلله
<i>Rumex acetosa</i>	<i>Ru ac</i>	<i>Polygonaceae</i>	P	F	II	دارویی	Cry	ترشک باعی
<i>Stipa barbata</i>	<i>St ba</i>	<i>Poaceae</i>	P	Gr	II	علوفه	He	گیس پیززن
<i>Taraxacum vulgare</i>	<i>Ta vu</i>	<i>Asteraceae</i>	P	F	I	علوفه	He	گل قاصد
<i>Thypha latifolia</i>	la Th	<i>Thypaceae</i>	P	Gr-L	III	علوفه	He	لوبی
<i>Tragopogon pratensis</i>	<i>Tr pr</i>	<i>Asteraceae</i>	A	F	I	علوفه	He	شنگ
<i>Trifolium repens</i>	<i>Tr re</i>	<i>Fabaceae</i>	P	F	I	علوفه	He	شبدر سفید
<i>Vicia villosa</i>	<i>Vi vi</i>	<i>Fabaceae</i>	A	F	I	علوفه	Th	ماشک گل خوشهای
<i>Phragmites australis</i>	<i>Ph au</i>	<i>Poaceae</i>	P	Gr	II	علوفه	He	نی

شکل ۱. درصد فراوانی تیره های مهم گیاهی منطقه پرور استان سمنان

این جامعه دیده شدند.

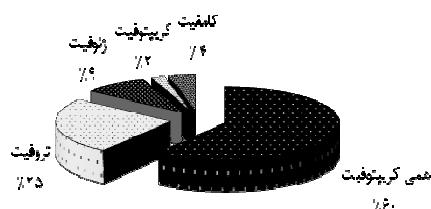
- جامعه گیاهی علف گندمی کرکدار (*Agropyron*) با گونه همراه جگن (*Carex trichophorum*) که گونه های (*Falcaria vulgaris palostris*, *Lepidium latifolium*, *Artemisia aucheri*, *Plantago*, *Anthemis nobis*, *Trifolium repens*, *Alopecurus*, *Rumex acetosa*, *Janceolata*, *Eremopyrum*, *Hyoscyamus niger*, *textilis*, *Festuca pratensis bonaepartis* نیز در این جامعه دیده شدند.

- جامعه گیاهی علف گندمی کرکدار (*Poa*) با گونه همراه چمن چراگاه (*Agropyron trichophorum*) که گونه های (*Asparagus officinalis pratensis*, *Galium Cirsium arvense*, *Anthemis nobis*, *Falcaria Festuca pratensis*, *tricophorum*, *Hordeum Hyoscyamus niger*, *vulgaris*, *Lepidium draba* و *Potentilla recta*, *violaceum* نیز در این جامعه دیده شدند.

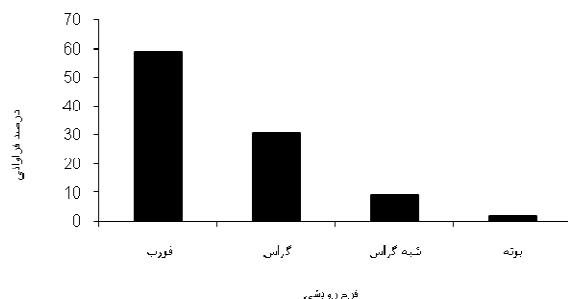
تجزیه و تحلیل داده های مربوط به پلات ها نشان داد که جوامع گیاهی متعددی در چمنزارها شکل گرفته که تقریباً غالیت در تمام آنها با گونه یا گونه هایی از گندمیان پایا است. جوامع گیاهی بر اساس تحلیل فلوریستیکی در چمنزارهای مورد مطالعه مشخص گردیدند این جوامع عبارتند از (شکل ۴):

- جامعه گیاهی چمن چراگاه (*Poa pratensis*) که گونه های (*Carex palostris*, *Lepidium draba*, *Tragopogon pratensis*, *Hordeum violaceum*, *Bromus tomentellus* و *Poa bulbosa* ترکیب این جامعه یافت شدند.

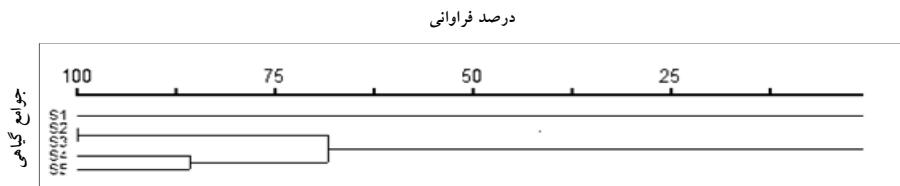
- جامعه گیاهی علف گندمی کرکدار (*Agropyron trichophorum*) که علاوه بر آن گونه های (*Lotus corniculatus*, *Agropyron intermedium*, *Peticularis palostris*, *Hordeum violaceum*, *Potentilla*, *Lolium rigidum*, *Falcaria vulgaris*, *Myositis arvensis* و *Vicia villosa recta* نیز در

شکل ۲. درصد فراوانی شکل زیستی گیاهان منطقه پرور استان سمنان

شکل ۳. درصد فراوانی فرم رویشی گیاهان منطقه پرور استان سمنان

شکل ۴. دندروگرام حاصل از آنالیز pcord مربوط به جامعه گیاهی منطقه پرور استان سمنان

بحث و نتیجه‌گیری

ترکیب عمده گیاهان چمنزارهای منطقه پرور را مرطوب بودن محیط چمنزارها در ترکیب گیاهی چمنزارها حضور دارند. همچنین تعدادی گیاه آبرزی (*Phragmites*) و نی (*Thypha latifolia*) و نیز (*Juncus palostris*) و سازو (*Carex sp.*) به علت گیاهی متعددی در چمنزارها شکل گرفته که تقریباً گندمیان پایا در تمام آنها چیره هستند که از عناصر اصلی تشکیل‌دهنده این جوامع هستند. این گونه‌ها عبارتند از چمن چراگاه (*Poa pratensis*), جو بنفس *Festuca*, علف بره چمنزار (*Hordeum violaceum*), علف بره چمنزار (*Agropyron intermediu*), چمن گندمی (*pratensis*), چمن گندمی (*Alopecurus textilis*), علف گندمی کرکدار (*Agropyron Trichophorum*) که به صورت خالص یا در ترکیب با یکدیگر جوامع چمنزار منطقه را شکل می‌دهند.

منابع

- اشرفی، ک.، اسدی، م. و جلالی، م. (۱۳۸۳) مقدمه‌ای بر فلور، شکل زیستی و توزیع جغرافیایی منطقه ورامین. مجله پژوهش و سازندگی، ۶۲: ۵۱-۶۲.
- امیری، ص.، ذکایی، م.، اجتهادی، ح. و مظفریان، و. (۱۳۸۷) معرفی فلور، شکل زیستی و پراکنش جغرافیایی گیاهان حوزه آبخیز تیرگان (استان خراسان). نشریه علوم دانشگاه تربیت معلم، ۸(۲): ۸۹-۱۰۶.
- جمشیدی لاریجانی، ج.، لایقی، ن.، قدس راثی، ح. و کریمی، م. و محمدیان، آ. (۱۳۸۴) پژوهه مرتعداری و

گونه‌های علفی چند ساله شامل انواع گراس‌ها و شبه گراس‌ها تشکیل می‌دهند. این چمنزارها چشم‌اندازهای خاصی به علت دارا بودن خاک عمیق با بافت لومی، مواد آلی زیاد و حاصل خیز و گیاهانی با اندام‌های زیرزمینی گسترده و قوی داشته و از نظر تامین علوفه دام‌های اهلی و وحشی جایگاه ویژه‌ای دارند. چمنزارها معمولاً در اوایل فصل تابستان درو شده و از آنها به عنوان علوفه زمستانی استفاده می‌شود. افراد محلی استفاده از علوفه چمنزارهای فوق را به علت کیفیت بالا بر سایر علوفه‌های موجود ترجیح می‌دهند. چمنزارها فاقد گیاهان چوبی (بوته و درخت) هستند و گیاهان خانواده گندمیان در آن چیره شده‌اند (شکل ۱). درصد اشکال زیستی در هر نوع اقلیم متفاوت بوده که از وضعیت آب و هوایی آن منطقه حکایت می‌کند (Raunkier, 1934). غالباً گیاهان منطقه از نظر شکل زیستی همی‌کریپتوفتیت هستند. فراوانی گیاهان همی‌کریپتوفتیت طبق نظر Archibald در یک منطقه نشان‌دهنده اقلیم سرد و کوهستانی آن است. با توجه به اینکه اقلیم منطقه نیز با استفاده از روش آمبرژه سرد و خشک می‌باشد، فراوانی گیاهان همی‌کریپتوفتیت تحت تاثیر این اقلیم است. تروفیت‌ها پس از همی‌کریپتوفتیت‌ها بیشترین فراوانی را در منطقه دارند که این دو شکل زیستی از خشکی گریزان هستند.

اکثر گیاهان رطوبت پسند مانند انواع جگن‌ها

آبخیزداری حوزه فولاد محله. سازمان جهاد کشاورزی
سمنان. سمنان، ۱۶۱ صفحه.

راشد، م.ح.، ۱۳۸۳. تاکسونومی گیاهی، انتشارات دانشگاه
فردوی مشهد. مشهد، ۱۷۴ صفحه.

شریفی نیارق، ج. (۱۳۷۸) مطالعه تنوع گیاهی و فرم
رویشی چمنزارهای اردبیل. مجله پژوهش و سازندگی،
۲۶: ۳۳-۳۱.

قهرمان، آ. (۱۳۸۴) فلور رنگی ایران. انتشارات مرکز
تحقیقاتی جنگل و مراتع. تهران، ۳۲۵ صفحه.

کاظمیان، آ.، تقی خادم، ف.، اسدی، م. و قربانی، م.
(۱۳۸۳) مطالعه فلورستیک بند گلستان و تعیین
شکلهای زیستی و پراکنش جغرافیایی گیاهان منطقه.
مجله پژوهش و سازندگی، ۶۴: ۶۲-۴۸.

مقدم، م.ر. (۱۳۸۹) مرتع و مرتعداری. انتشارات دانشگاه
تهران. تهران، ۴۷۰ صفحه.

Raunkier, C. (1934) Life forms of plants.
Oxford University Press, Oxford, UK, 322 p.

Investigation of physiognomic and floristic characteristic of mountain meadows in the south of Alborz Mountain (Parvar region)

Ladan Asgharnezhad* and Mosa Akbarlou

Department of Range Management, Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Gorgan,
Iran. *Corresponding Author Email Address: asgharnejad.ladan@yahoo.com

Abstract

Study of vegetation composition is necessary for indication of the plants existence and condition. The vegetation identification has a crucial importance because of their fundamental role in the bioscience and the knowledge and utilization of natural environment. Accordingly, the current study has been done to consider the distribution and diversity of meadows in Iran and their importance on forage production. In this regard, plants were collected and classified base on life form, bioform and their Lifespan in order to study the floristic of meadows. Our survey was carried out in Parvar area which showed that this area had 54 species, 45 genus and 22 families. Poaceae with 18 species and Asteraceae with 6 species had the highest abundance in the region. The main vegetation compositions of meadows were included a variety of grasses and grass-like form. Furthermore, Hemi-cryptophytes were the main Bio-form in this area that demonstrated the cool and moderate climate.

Keywords: physiognomic, floristic, life-form, mountain meadows.